

Dr hab. Katarzyna Krzywicka, prof. UMCS

Lublin, 13 listopada 2023 r.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa

Instytut Stosunków Międzynarodowych

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Recenzja pracy doktorskiej mgra Piotra Serafina

„Wpływ mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby w latach 1959-2014”

napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Konstantego A. Wojtaszczyka

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego

Przedstawiona do recenzji praca liczy 399 stron, zawiera spis treści (ss. 2-3), wstęp (ss. 5- 12), pięć rozdziałów: rozdz. I (ss. 13-68), rozdz. II (ss. 69-154), rozdz. III (ss. 155-235), rozdz. IV (ss. 236-302), rozdz. V (ss. 303-352); zakończenie (ss. 353-361), załączniki nr 1 i nr 2 (ss. 362-363), wykaz akronimów (ss. 364-365), kalendarium kluczowych wydarzeń w stosunkach amerykańsko-kubańskich 1959-2014 (ss. 366-378), tabele 10 i 11 (ss. 379-380), spis tabel i wykresów (ss. 380-381), bibliografię (ss. 382-395) indeks osób (ss. 396-399).

Oceniając rozprawę doktorską Pana mgra Piotra Serafina wzięłam pod uwagę następujące kryteria: wartość podjętego problemu badawczego, zastosowane metody badawcze, konstrukcję rozprawy, poziom merytoryczny i wykorzystaną bazę źródłową.

Problem badawczy

Temat uwarunkowań, założeń i specyfiki polityki Stanów Zjednoczonych Ameryki wobec Republiki Kuby jest problemem, który nie traci aktualności, o czym świadczy chociażby fakt, iż Zgromadzenie Ogólne ONZ w listopadzie 2023 r. opowiedziało się ponownie za potrzebą zniesienia embarga gospodarczego, handlowego i finansowego nałożonego w 1960 r. przez Stany Zjednoczone na Kubę. Większością 187 głosów za, przy dwóch głosach przeciw (USA, Izrael) oraz jednym wstrzymującym się (Ukraina), Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło po raz 31 rezolucję wzywającą USA do zakończenia blokady.

Temat polityki USA wobec Kuby jest także stale podejmowany w dyskusjach i badaniach naukowych. Zrealizowane przez mgra Piotra Serafina zadanie zbadania wpływu

kubańskiej mniejszości narodowej w USA na politykę tego państwa wobec Kuby jest z pewnością wartościowym przedsięwzięciem naukowym. Warto bowiem mieć na uwadze, iż w literaturze przedmiotu dominują analizy polityki USA wobec Kuby, które podejmują jej badanie, koncentrując uwagę na wpływie uwarunkowań, a także podmiotów regionalnych i pozaregionalnych oraz roli priorytetów polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych w obszarze stosunków politycznych, ekonomicznych i bezpieczeństwa (np. Szczyty Państw Amerykańskich, Nowe Partnerstwo dla obu Ameryk, Kanada, Unia Europejska, Chiny, Rosja). Wśród badaczy problemu dominuje pogląd, iż wpływ na politykę Stanów Zjednoczonych wobec Kuby wywierają trzy czynniki. Po pierwsze, sytuacja międzynarodowa, zarówno na poziomie regionalnym, jak i globalnym. Po drugie, zmiany, które zachodzą na Kubie i ich percepcja w USA. Po trzecie, zmiany w polityce wewnętrznej Stanów Zjednoczonych.

Treść rozprawy doktorskiej mgra Piotra Serafina można odnieść do dwóch ostatnich, z wymienionych czynników, a przeprowadzone w dysertacji rozważania dotyczą jednego z rzadziej analizowanych aspektów polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych, a mianowicie wpływu mniejszości kubańskiej, zamieszkującej w tym państwie na jego politykę wobec Kuby. Autor dysertacji podjął zatem analizę czynnika wpływu sporadycznie badanego, co podnosi wartość tej rozprawy naukowej, zwłaszcza mając na uwadze skromną w tym zakresie polskojęzyczną literaturę przedmiotu. Zbadanie wpływu mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby w ujęciu politologicznym, które zostało zadeklarowane i zrealizowane w pracy przez jej Autora, należy uznać za wartościowe i oryginalne zamierzenie badawcze.

Sformułowany temat pracy zasadniczo odpowiada jej treści. Sposób sformułowania tematu nasuwa jednak kilka refleksji w odniesieniu do wskazanego w tytule rozprawy doktorskiej okresu analizy badanego problemu. Treść wyводу przeprowadzonego w pięciu rozdziałach pracy wykracza poza zadeklarowaną w tytule dysertacji cezurę czasową 1959-2014. Autor wyjaśnia wprawdzie, pisząc np. na s. 5, iż rozprawa stanowi próbę analizy podjętego tematu „... w latach 1959-2014, tj. od czasu rewolucji kubańskiej do liberalizacji sankcji przez administrację Baracka Obamy i nawiązanie dwustronnych stosunków dyplomatycznych [stosunki dyplomatyczne zostały przywrócone 20 lipca 2015 r., przyp. KK]. Uzupełniając w niektórych fragmentach rozprawy przytoczono też informacje wykraczające poza nakreślone wyżej ramy czasowe i geograficzne. Dotyczy to zwłaszcza rozdziałów poświęconych genezie mniejszości kubańskiej w USA oraz perspektywom jej aktywności politycznej w najbliższej przyszłości.” Mając na uwadze datę złożenia dysertacji, 30 maja 2023 r., może zastanawiać fakt, iż w rozdz. V pracy, który zgodnie z założeniami ma dotyczyć

zbadania perspektyw i scenariuszy aktywności politycznej mniejszości kubańskiej, Autor analizuje fakty i argumenty z lat 2015-2022, w więc *de facto* skupia się na badaniu przeszłości.

Rozumiem oczywiście, iż w tytule pracy, zgodnie z przytoczonym uzasadnieniem Autora, został wskazany, jako cezura zamykająca analizę problemu wpływu mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby, rok 2014, a ściślej 17 grudnia 2014 roku – data rozpoczęcia przez prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki Baracka Obamę dialogu z przywódcą Republiki Kuby Raulem Castro w celu przywrócenia stosunków dyplomatycznych między tymi państwami. Niemniej jednak podany przez Autora w temacie dysertacji rok 2014, na którym ma się kończyć okres analizy badanego problemu nie ma, w mojej ocenie wystarczającego uzasadnienia merytorycznego, biorąc pod uwagę, inspirujący dla badacza i wart analizy wzrost intensywności stosunków USA z Kubą po 2014 roku, a także wpływu mniejszości kubańskiej na politykę kolejnych administracji amerykańskich wobec Kuby po przywróceniu stosunków dyplomatycznych w lipcu 2015 r. (np. wizyty dyplomatyczne, również na najwyższym szczeblu, podpisanie ponad 20 umów, rozluźnienie sankcji i ograniczeń). Na brak zasadności podania w tytule pracy roku 2014 jako daty zamykającej analizę badanego tematu, wskazuje także fakt, iż sam Autor we wszystkich rozdziałach pracy odwołuje się w wywodzie do argumentów i faktów z lat 2015-2022, przytaczając i analizując odpowiednie dane statystyczne, które zostały umieszczone w tabelach, wykresach i diagramach (np. strony: 44, 82, 84, 86, 98, 125-6, 131, 144, 146, 150, 198, 200, 202-3, 241, 243, 250, 255, 257, 267-269, 285, 309, 318-320, 329-330, 334, 339-341, 343-4, 357, 360). Dotyczy to także opracowanego przez Autora na użytek pracy „Kalendarium kluczowych wydarzeń w stosunkach amerykańsko-kubańskich 1959-2014” (ss. 366-378), w którym zostały podane fakty do stycznia 2017 roku. Zaniechanie przez Autora przestrzegania w wywodzie zadeklarowanej w tytule pracy cezury czasowej można oczywiście zrozumieć, gdyż jest to niewątpliwie uzasadnione potrzebą przeprowadzenia niezbędnej dla badanego tematu, zaktualizowanej argumentacji w celu dokonania prawidłowej analizy i wyjaśnienia podjętego problemu.

Za dyskusyjne i niekonsekwentne należy, w mojej ocenie uznać zadeklarowanie w tytule pracy doktorskiej ograniczenia badanego problemu do 2014 roku, a tym samym zaniechanie przeprowadzenia usystematyzowanej i pogłębionej analizy okresu po roku 2014, tym bardziej, iż Autor dysertacji w wybiórczy sposób, doraźnie odwoływał się w wywodzie do faktów i argumentacji, odnoszących się do lat 2015-2022. Wskazaną niekonsekwencję uważam za mankament, który przejawia się w tym, iż nie tylko przyjęta cezura czasowa analizy badanego problemu, ale także wykorzystanie przez Autora pracy analizy prognostycznej w

oparciu o metodę scenariuszy, dotyczących przyszłego wpływu mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby (piąty rozdział pracy), pozostaje w znacznym stopniu, w sferze deklaracji.

Zauważalny jest zatem deficyt namysłu nad zadeklarowanym w tytule dysertacji okresem analizy badanego problemu, bowiem, o ile rok 1959, otwierający cezurę wywodu jest oczywisty i bezdyskusyjny, to rok 2014, na którym powinna się kończyć analiza problemu badawczego, zgodnie z tytułem i deklaracją Autora, pozostaje dyskusyjny, mając na uwadze treść przeprowadzonego w pracy wywodu. W tym kontekście można także zauważyć, iż zasadnicza część zawartych w pracy rozważań, które cechuje dobry poziom merytoryczny, zwartość i konsekwencja logiczna, została opracowana na podstawie monografii o zbliżonej do dysertacji tematyce badawczej i opublikowanych przed 2014 rokiem, np. K. Oświecimski, *Grupy interesu i lobbiny w amerykańskim systemie politycznym* (2012); Tenże, *Lobby etniczne a polityka zagraniczna USA. Wybrane przykłady* (2014); A. Bartnik, *Emigracja latynoska w USA po drugiej wojnie światowej na przykładzie Portorykańczyków, Meksykanów i Kubańczyków* (2012); H. Rytz, *Ethnic Interest Groups in US-Foreign Policy Making: A Cuban-American Story of Success and Failure* (2013).

Doktorant dokonał uzasadnienia wartości badanego tematu, podkreślając, iż w odróżnieniu od autorów monografii, do których odwołał się w dysertacji, przeanalizował problem w autorski sposób, odnosząc się wyłącznie do mniejszości kubańskiej, uwzględniając okres od 1959 do 2014 roku, co miało służyć dokonaniu pogłębionej analizy badanego tematu. Należy przyznać, że zamysł ten został zasadniczo zrealizowany (rozdziały I - IV). Natomiast przeprowadzony w rozdz. V pracy, nacechowany powtórzeniami wywód nie wnosi zasadniczo zadeklarowanych przez Autora walorów prognostycznych. Nie oznacza to, że przygotowana dysertacja nie uzupełnia niedoboru literatury przedmiotu w zakresie badanego tematu. Należy jednak mieć na uwadze, iż Autor opiera swoje rozważania w dużym stopniu na ustaleniach wypracowanych przez innych badaczy, gdyż nie przeprowadził właściwie własnych badań terenowych.

Metody badawcze

Zadeklarowane przez Autora we wstępie dysertacji metody badań można uznać za prawidłowo dobrane i użyteczne, oceniając możliwość ich wykorzystania do analizy badanego w pracy tematu. Należy jednak stwierdzić, iż Autor dość ogólnikowo odniósł się we wstępie do ujęć teoretycznych i założeń metodologicznych, które miały mu posłużyć do zrealizowania

celów pracy i zweryfikowania założeń badawczych, ograniczając się głównie do ich wskazania i skromnego opisu. Deficyt ten w jakimś stopniu rekompensuje omawianie przez Autora sposobu wykorzystania wybranych ujęć teoretycznych i metod badawczych, w zależności od potrzeby, we wprowadzeniach do kolejnych rozdziałów lub w treści rozprawy, np. Davida Eastona koncepcja systemowo-funkcjonalna systemu politycznego (s. 139), na której użyteczność analityczną w prowadzonych przez siebie badaniach wskazał zasadnie Autor pracy. Niemniej jednak, w mojej ocenie, zarówno we wstępie do pracy, jak i wprowadzeniach do problemów badanych w kolejnych rozdziałach, zauważalny jest deficyt w zakresie opisu i wyjaśnienia przez Autora dysertacji wykorzystanych szkół myślenia teoretycznego i ich analitycznej użyteczności w badaniu podjętego problemu. W tym kontekście za zasadne należy także uznać odwołanie się przez Autora dysertacji do neoinstytucjonalizmu jako szkoły myślenia teoretycznego, umożliwiającego badanie instytucji i powiązanych z nimi ludzkich działań. W ramach tej perspektywy teoretycznej w rozdz. I *Mniejszości etniczne w amerykańskim systemie politycznym*, znalazł zastosowanie instytucjonalizm historyczny, ukierunkowany na badanie instytucji politycznych, w rozdz. III *Diaspora kubańska wobec miejsca Kuby w polityce zagranicznej USA* instytucjonalizm socjologiczny, natomiast w rozdz. IV *Mechanizmy udziału mniejszości kubańskiej w polityce USA wobec Kuby*, instytucjonalizm racjonalnego wyboru.

Doktorant zadeklarował także wykorzystanie szeregu metod badawczych, jak analiza prawno-instytucjonalna, analiza mikrosystemowa, analiza historyczna, analiza porównawcza, a także analiza decyzyjna i analiza scenariuszy. Metoda analizy historycznej, niewątpliwie znalazła zastosowanie, dominując w wywodzie prowadzonym w ujęciu chronologiczno-problemowym. Z kolei metoda analizy porównawczej została dość efektywnie wykorzystana w celu wyjaśnienia podobieństw i różnic między pięcioma okresami procesów imigracji Kubańczyków do USA. Natomiast rozważania Autora zawarte w ostatnim, piątym rozdziale dysertacji nie mają w mojej ocenie charakteru analizy prognostycznej z wykorzystaniem metody scenariuszy, o czym już wcześniej pisałam, na co wskazuje nie tylko treść wyводу ale także struktura podrozdziału drugiego w rozdziale piątym, zatytułowanym *Perspektywy wpływu diaspor kubańskiej na politykę USA wobec Kuby – scenariusze rozwoju*, w którym w trzech punktach miały zostać zbadane, kolejno: zwiększenie, utrzymanie i spadek wpływu diaspor na politykę państwa wobec Kuby latach 20. XXI wieku w porównaniu z latami 1959-2014.

Konstrukcja rozprawy

Struktura rozprawy naukowej powinna przedstawiać wizję konceptualizacji i uporządkowania podejmowanego problemu badawczego. Zaproponowana przez Doktoranta struktura rozprawy spełnia zasadniczo te założenia. Wstęp zawiera wymagane elementy i podstawowe uzgodnienia, a mianowicie krótkie uzasadnienie wyboru tematu i cezury jego analizy, przedmiot badań, cel pracy, omówienie stanu literatury przedmiotu, wyjaśnienie pojęcia „embargo”, hipotezę badawczą, omówienie przebiegu postępowania badawczego wraz z pytaniami badawczymi i ponownym wyjaśnieniem zakresu czasowego analizowanego w pracy problemu, omówienie specyfiki wykorzystanych do przygotowania dysertacji źródeł, syntetyczną informację na temat metod badawczych i ujęć teoretycznych wykorzystanych do zbadania analizowanego w kolejnych rozdziałach pracy problemu.

Autor zgodnie z przyjętymi założeniami badawczymi dokonał podziału pracy na pięć rozdziałów. W pierwszym rozdziale dysertacji zatytułowanym *Mniejszości etniczne w amerykańskim systemie politycznym*, zajął się bardzo zasadnie wyjaśnieniem pojęć „mniejszość etniczna”, „imigracja”, „diaspora”, „lobbing”, „grupa interesu”, odniósł się do przejawów aktywności mniejszości etnicznych w systemie politycznym Stanów Zjednoczonych Ameryki ze szczególnym uwzględnieniem polityki zagranicznej oraz do specyfiki działań podejmowanych przez mniejszość kubańską jako grupy interesu. W rozdziale drugim, *Imigranci kubańscy w społeczeństwie i systemie politycznym USA*, scharakteryzował mniejszość kubańską, odnosząc się do jej genezy w Stanach Zjednoczonych, liczebności, statusu społecznego, ekonomicznego i prawnego, opisał pięć okresów imigracji do USA, wskazując na ich specyfikę i występujące różnice, następnie przeanalizował partycypację Kubańczyków w społecznym, ekonomicznym i politycznym życiu państwa, odwołując się do kategorii analitycznych asymilacji i integracji, analizując udział w wyborach prezydenckich i do Kongresu, reprezentację mniejszości kubańskiej we władzach ustawodawczych, wykonawczych i sądowniczych oraz specyfikę zorganizowania i działalności Kubańczyków w USA. W rozdziale trzecim, zatytułowanym *Diaspora kubańska wobec miejsca Kuby w polityce zagranicznej USA*, wywód został ukierunkowany na analizę interesów mniejszości kubańskiej i ich realizacji w ramach polityki USA wobec Kuby. W tym kontekście szczegółowemu wyjaśnieniu została poddana polityka administracji prezydenta Ronalda Reagana, sprawa ekstradycji Eliana Gonzaleza, kwestia amerykańskiego embarga handlowego nałożonego na Kubę oraz zjawisko polaryzacji poglądów politycznych Kubańczyków w USA. W rozdziale czwartym na temat *Mechanizmy udziału mniejszości kubańskiej w polityce USA wobec Kuby*,

przeanalizowane zostały działania podejmowane przez przedstawicieli mniejszości w ramach lobbingu w Kongresie USA, w administracji prezydenckiej, w kwestii embarga wobec Kuby, przez komitety akcji politycznej, na szczeblu federalnym i lokalnym z wykorzystaniem środków masowego przekazu, jak prasa, radio i telewizja oraz Internet. W rozdziale piątym zatytułowanym *Problem skuteczności wpływu diaspory kubańskiej na politykę USA wobec Kuby*, Autor podjął się oceny możliwości wpływu mniejszości kubańskiej na politykę amerykańskich władz federalnych. W tym celu przeanalizował kwestię włączania organizacji mniejszości kubańskiej do procesu decyzyjnego, problem uwarunkowań i przewartościowania polityki USA wobec Kuby, zwiększenia i utrzymania wpływu mniejszości kubańskiej na politykę po 2014 roku w porównaniu z analizowanym w pracy okresem 1959-2014. W zakończeniu dysertacji Doktorant, nawiązując do sformułowanej hipotezy badawczej, którą częściowo potwierdził, wykazał się umiejętnością syntetycznego wykorzystania przeprowadzonej w pracy argumentacji.

Zaproponowana przez Doktoranta struktura rozprawy zawiera niezbędne elementy opisu, analizy i wyjaśnienia podjętego problemu badawczego. Autor wyodrębnił rozdziały pracy zgodnie z przyjętym podejściem badawczym. Zaproponowana przez Autora konstrukcja rozprawy, zyskałaby w mojej ocenie w zakresie spójności, uporządkowania i konsekwencji postępowania badawczego, gdyby w rozdziale piątym została wykorzystana, zadeklarowana we wstępie pracy i we wprowadzeniu do rozdziału piątego, analiza prognostyczna w oparciu o metodę scenariuszy. Należałoby także dopracować treść tego rozdziału, eliminując powtórzenia, a więc dotrzymując zasady rozłączności treści wywodu.

Na podkreślenie zasługuje dbałość Autora o dokonanie wprowadzenia do każdego rozdziału i podsumowanie wywodu w formie wniosków, w poszczególnych częściach pracy, nawiązujące do sformułowanych pytań badawczych, służące zweryfikowaniu przyjętej hipotezy badawczej. Zakończone wartościowymi wnioskami podsumowania kolejnych rozdziałów pracy zyskałyby na wyodrębnieniu ich w prowadzonym, w pracy wywodzie.

Podsumowując, stwierdzam, że konstrukcja pracy odpowiada zasadniczo założonym celom i przyjętemu przez Autora podejściu badawczemu, umożliwiła przeprowadzenie wywodu argumentacyjnego i zweryfikowanie sformułowanej hipotezy badawczej.

Poziom merytoryczny

Należy podkreślić, iż przedstawiona do oceny praca doktorska prezentuje dobry poziom merytoryczny. Doktorant wykazał umiejętności w zakresie określenia zadań badawczych, sformułowania pytań i hipotezy badawczej. Odwołał się do wypracowanych na gruncie nauk społecznych, politologii i stosunków międzynarodowych szkół myślenia teoretycznego, metod badawczych i wiedzy, niezbędnych w zakresie wyjaśniania podjętej tematyki badań. Autor pracy przyjął jedną hipotezę badawczą, zasadzającą się na stwierdzeniu, iż „wpływ mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby maleje, ponieważ zanika wspólnota interesów przedstawicieli tej mniejszości, wzrasta stopień jej integracji ze społeczeństwem amerykańskim, a ponadto mniejszość ta nie proponuje nowych rozwiązań w polityce amerykańskiej wobec Wyspy.” Wskazana jako główna, czterocłonowa hipoteza, została poddana konsekwentnej weryfikacji w trakcie wywodu przeprowadzonego w pięciu rozdziałach pracy. W każdym rozdziale pracy Doktorant zawarł wprowadzenie, uściślając zakres badań i formułując zasadne pytania badawcze, nawiązując do przyjętych celów pracy i zmierzając do zweryfikowania hipotezy badawczej. W ocenie Autora pracy, którą podzielam, pozytywnie zostały zweryfikowane założenia, zgodnie z którymi postępuje zanikanie wspólnoty interesów mniejszości kubańskiej w USA oraz uwidacznia się brak nowych rozwiązań w polityce USA wobec Kuby. Jak zauważył Autor pracy, postulaty zgłaszane przez przywódców organizacji, zrzeszających mniejszość kubańską w USA, dotyczą głównie kwestii embarga jako jedyne realnego instrumentu polityki administracji amerykańskiej wobec Kuby. Trudności w jednoznacznej weryfikacji dostarczyło założenie, wskazujące na wzrost stopnia integracji mniejszości kubańskiej ze społeczeństwem amerykańskim. Jak słusznie zauważył Autor dysertacji, częściowe sfalsyfikowanie tej hipotezy wynika ze znacznego zróżnicowania w zakresie zintegrowania mniejszości kubańskiej w ramach amerykańskiego systemu społecznego i systemu politycznego (absencja polityczna, prawa wyborcze), pomimo zaawansowania tego procesu w obszarze stosunków ekonomicznych i kulturowych. Na tej podstawie Autor dysertacji stwierdził, iż dysproporcje w dostępie do praw wyborczych między Kubańczykami z różnych okresów imigracji wpływają na zaburzenie odwzorowania preferencji partyjnych i postaw politycznych przedstawicieli mniejszości kubańskiej. Natomiast, mając na uwadze przyjęte założenie badawcze, iż maleje wpływ mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby, Autor pracy pozytywnie zweryfikował tę hipotezę, formułując wniosek, iż należy spodziewać się stopniowego spadku znaczenia mniejszości kubańskiej jako wpływowego

podmiotu w stosunkach USA z Kubą, mając również na uwadze dynamikę i zmienność stosunków między tymi państwami.

Przygotowana na dobrym poziomie merytorycznym argumentacja zawarta w prowadzonym przez Autora wywodzie cechuje się na ogół spójnością i logiką. W związku z tym można oczekiwać komentarza Autora pracy lub przynajmniej przypisu źródłowego w odniesieniu do wymienionych na stronach 46-47 jedenastu prawidłowości, które dotyczą wpływu grup interesu na politykę zagraniczną, a nie wynikają z wyводу przeprowadzonego przez Autora w rozdz. I, w podrozdziale trzecim tego rozdziału na temat *Polityka zagraniczna jako obszar aktywności mniejszości etnicznych*. Czy opisane prawidłowości są zatem rezultatem badań przeprowadzonych przez Autora pracy? Czy zostały sformułowane przez innego badacza? Niezależnie od autorstwa rzeczonych prawidłowości, które Doktorant określił mianem „klasyfikacji”, warto z pewnością to wyjaśnić, dodam iż przypis nr 93 wydaje się odnosić wyłącznie do punktu nr 11 (s. 47).

Mając na uwadze przeprowadzony na dobrym poziomie merytorycznym, usystematyzowany wywód w rozdz. I - IV, który spełnia na ogół zadeklarowane przez Autora we wstępie pracy założenia, a także, odnosząc się do wymagającej dopracowania treści wyvodu zawartego w rozdz. V, oczekiwałabym, pamiętając niezrealizowaną przez Autora pracy deklarację przeprowadzenia analizy prognostycznej w oparciu o metodę scenariuszy, odpowiedzi na pytanie o przyszłe scenariusze w zakresie potencjalnego wpływu mniejszości kubańskiej na politykę Stanów Zjednoczonych w kwestii utrzymania lub zniesienia nadal obowiązującego embarga wobec Kuby. Zasadną i wartościową podstawą merytoryczną przeprowadzenia analizy prognostycznej i przygotowania potencjalnych scenariuszy wpływu mniejszości kubańskiej na przyszłą politykę USA, w tym szczególnie wobec handlowej i finansowej blokady Kuby, jest w mojej ocenie przeprowadzony w pracy wywód, łącznie z treścią piątego rozdziału dysertacji doktorskiej.

Analiza prognostyczna, w oparciu o metodę scenariuszy, mogłaby zatem dotyczyć wpływu mniejszości kubańskiej na decyzje władz USA w kwestii utrzymania lub zniesienia embarga gospodarczego, handlowego i finansowego wobec Kuby. Należałoby także dokonać namysłu nad następującym pytaniem: Czy i jak, oczekiwania i działania podejmowane przez grupy interesu, reprezentujące mniejszość kubańską, które Autor przeanalizował w pracy, wpisują się w politykę kierowanej obecnie przez prezydenta Joe Bidena administracji USA?

W odniesieniu do wartości merytorycznej wywodu na podkreślenie zasługuje konsekwencja Autora dysertacji w przygotowaniu syntetycznego wprowadzenia do każdego rozdziału pracy, w którym precyzuje przedmiot badań i cel badawczy rozważań, formułuje pomocne pytania badawcze i odwołuje się do ujęć teoretycznych i metod badawczych, które zdecydował się wykorzystać do analizy i wyjaśnienia badanego problemu. Na docenienie zasługuje także dbałość o podsumowanie argumentacji w poszczególnych częściach pracy, nawiązujące do sformułowanych we wprowadzeniach do kolejnych rozdziałów pytań badawczych, służące zweryfikowaniu przyjętej we wstępie pracy hipotezy badawczej. Sformułowane, wartościowe wnioski, niewątpliwie należałoby wyodrębnić jako podsumowanie prowadzonych w tych rozdziałach rozważań.

Praca została dobrze przygotowana pod względem językowym, aczkolwiek Autor nie uniknął błędów stylistycznych i językowych. Zauważalny jest brak staranności w zakresie konsekwentnego stosowania prawidłowej siatki pojęciowej i nader często stosowanie sformułowań publicystycznych.

Podsumowując, stwierdzam, że poziom merytoryczny wywodu jest satysfakcjonujący. Doktorant przeprowadził analizę sformułowanego problemu badawczego, realizując cele rozprawy, rozstrzygając problemy zawarte w sformułowanych pytaniach i weryfikując przyjętą hipotezę badawczą.

Baza źródłowa

Do przygotowania pracy Autor wykorzystał zróżnicowaną i dość obszerną bazę źródłową w języku polskim, angielskim, hiszpańskim i niemieckim. Została przeprowadzona analiza aktów prawnych, dokumentów, sprawozdań, informacji publikowanych przez organizacje mniejszości kubańskiej w USA, raportów i opracowań statystycznych (Pew Research Center), danych ze spisów powszechnych (US Census Bureau), publikacji zwartych i publikacji ciągłych o charakterze naukowym i publicystycznym, a także wywiadów, dostępnych w Internecie i przeprowadzonego przez Autora dysertacji. Należy stwierdzić, iż Autor pracy wykazał się umiejętnością doboru i wykorzystania źródeł oraz dobrą ich znajomością, o czym świadczy treść wywodu. Na uwagę zasługuje, iż Doktorant odbył kwerendę źródłową w krajowych i zagranicznych bibliotekach naukowych (Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Humboldtów, Instytut Studiów nad Ameryką Północną im. Johna F. Kennedy'ego, Królewska Biblioteka Belgii).

W zamieszczonym w pracy wykazie źródeł zabrakło opisu bibliograficznego wykorzystanych w wywodzie i przywołanych w przypisach źródeł, np. Ch. W. Kegley, Jr., E.R. Wittkopf, *American foreign policy: pattern and process*, New York: St. Martin's Press, 1996. Zamieszczony w pracy indeks osobowy również wymaga poprawienia, gdyż jest niekompletny i zawiera błędy oraz nieścisłości. Wskazane mankamenty należałoby wyeliminować.

Należy raz jeszcze podkreślić, iż Doktorant wykazał się umiejętnością doboru i wykorzystania źródeł oraz dobrą ich znajomością, o czym świadczy nie tylko treść samego wyvodu, ale także syntetyczne omówienie i analiza stanu badań oraz wartości naukowej wykorzystanych źródeł, których dokonał we wstępie pracy i do których odwoływał się w trakcie prowadzonego w pracy wyvodu.

Podsumowując opinię, stwierdzam, że recenzowana praca doktorska jest oryginalnym i wartym uwagi rozwiązaniem analizowanego problemu badawczego. Autor dysertacji podjął ważny poznawczo temat i wykazał się wiedzą z jego zakresu. Recenzowana rozprawa doktorska jest analizą politologiczną, zawierającą aktualne i niezbadane wystarczająco na gruncie polskiej literatury przedmiotu problemy. Praca spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim w ustawie o stopniach naukowych i tytułach. Wnoszę o dopuszczenie Pana mgra Piotra Serafina do dalszego przebiegu postępowania.

/Katarzyna Krzywicka/